

Ordförande: Rolf Svensson, Skålvampv 3, 611 63 Nyköping
Tel: 0155-268 454, chrolf@bredband2.com

Ord ledamöter: Birger Bring, Oskarhamn
Tel: 0491-730 21, birger.bring@telia.com
Peder Nilsson, Kristdala
Tel: 0491-711 21, humleryd@telia.com
Weronicha Svaleng, Högsby
Tel: 0491-766 165, weronicha@svaleng.se
Staffan Svensson, Oskarhamn
Tel: 0491-845 05, staffan.svensson@byggebo.se

Suppleanter: Anna-Lena Hagsell, Nyköping
Tel: 0155-287 879, hagsell@msn.com
Annica Tribeg, Kalmar
Thina Rydell, Kalmar
Sture Karlsson, Kristdala
Tel: 0491-701 17, sture.karlsson1940@telia.com

Revisorer: Gerd Ireman, Oskarhamn tel: 0491-165 33
Christer Andersson, Hultsfred tel: 0491-740 35

Valberedning: Karin Larsson, Kalmar (sammanställande)
Tel: 0480-296 25, karin@karlstorp.nu
Boel Krüger, Mönsterås,
Tel: 0499-120 52, boel.kruger@telia.com
Ann-Marie Andersson, Kalmar
Tel: 0480-470 616, mj581537@tele2.se
Hans Nilsson, Trelleborg
0410-180 18, hbgn@hotmail.com

Textbearbetning och layout:
Annica Tribeg
Tel: 0705-611 407
E-post: tribeg@telia.com

Thina Rydell
Tel: 0733-544 569
E-post: thina@karlstorp.nu

Har du förslag eller åsikter om innehållet?
Vill du skriva en rad eller två? Hör av dig!

Kom ihåg att meddela oss ev adressändring!

Ljustakarna i Blacksta

I höstas besökte vi Julita gård i Sörmland inte långt från Katrieholm. Det var i Julita som Jöns Mårtensson och Brita Larsdotter vigdes 1587 och det var på Julita gård som Jöns var fogde innan han sedermera blev slottsfogde på Nyköpings slott.

Vi såg oss omkring på gården – en plats väl värt ett besök – men tyvärr hade den sista vinningen för dagen börjat så vi fick ingen möjlighet att komma in i huvudbyggnaden. Däremot besökte vi den lilla vackra Skansenkyrkan. På altaret i kyrkan stod två vackra ljustakar som vid första anblicken påminde mycket om makarna Carls och Ingeborgs ljustakar i Blacksta kyrka. Eftersom vi vandrade omkring på egen hand fanns ingen som kunde svara på våra frågor. Efter hemkomsten kontaktade jag den föremålsansvariga på Julita gård, som för övrigt förvaltas av Nordiska museet. Jag berättade om makarna Sabelskjölds vigsel och om ljustakarna som finns i Blacksta kyrka som vi alltid trott vara helt unika i sin formgivning.

Att Jöns Mårtenssons och Brita Larsdotters vigsel skedde i Skansenkyrkan på Julita är inte tänkbart eftersom den kyrkan byggdes först 1936 men däremot är altaret en kopia av altaret i Julita kyrka. Vigseln skedde förmodligen i Julita kyrka vars äldsta delar byggdes redan på 1200-talet. Ljustakar som liknar de i Blacksta var tydligen inte särskilt ovanliga på den tiden. Något besviken blev jag efter samtalet, men det är ljustakarna i Blacksta som tillhör vår historia och den uniciteten kan ingen ta ifrån oss Sabelskjöldare!

Rolf Svensson

Sabelskjöldarn

2011

Vår ordförande har ordet

Vid årsmötet i Kalmar augusti 2010 behandlades motionen om kortare mandatperioder för styrelsemedlemmar. Sedan föreningen bildades 1967 har inga förändringar skett. Karin Larsson och Thina Rydell som har lämnat in motionen anser att valperioder på sex respektive tre år är för långa. På sextioåret hade vi svårare att transportera oss till årsmöten och mellanliggande styrelsemöten. Det har hänt mycket sedan den dess, en resa på tjugo mil tycker vi inte är särskilt långt. Landet har krympt. Motionen med förslag på kortare mandatperioder tror vi också kan underlätta för valberedningen att finna lämpliga kandidater till styrelsuppdrag i föreningen. Förslaget på fyra och två år bör innebära att det blir lättare att få medlemmar mer intresserade av ett styrelsuppdrag men för den skull är det är självklart inte nödvändigt att byta ut styrelsemedlemmar i snabbare takt än tidigare. Årsmötet röstade för det nya förslaget med en stadgeändring som följde.

De sex välborna jungfrurna på Bråhult

Då Carl Sabelskjöld och Elisabet Duraeus gifte sig på 1680-talet kunde naturligtvis ingen ana att det var sista gången, som en manlig Sabelskjöldare stod brudgom. Vigseln finns inte noterad i kyrkobokföringen men vi kan med största sannolikhet räkna med att den hölls i Kristdala – bruden var kristdalaflicka och därtill prästdotter. Hennes far Bartholdus Duraeus var infödd kristdalabo och sedan 1658 kyrkoherde i församlingen.

Carl var Sabelskjöldare i tredje generationen och hade tidvis bott på gården Bråhult i Kristdala under sin uppväxt. Från mitten av 1690-talet bosatte sig Carl och Elisabet på Bråhult för gott. Sju barn föddes i äktenskapet och sex av dessa nådde vuxen ålder. Sannolikt dog det sjunde i spärd ålder, barnadödligheten var stor också i adelsfamiljer. Carl var den siste manlige Sabelskjöldaren och förväntningarna på att han skulle föra namnet vidare genom söner måste ha varit stora. De sex överlevande barnen var samtliga döttrar. I kyrkobokföringen kallas de vid något tillfälle de sex välborna jungfrurna på Bråhult.

Det här numret av Sabelskjöldarn handlar bl.a. om skräöner. Genom åren har det cirkulerat skräöner och historier av allehanda slag. Vad som är sant eller bara en skräöner är inte enkelt att få belägg för. Den mest kända historien i släkten är om hur Carl Sabelskjöld (Carl Jönsson Sabelskjölds barnbarn) hustru Elisabet Sabelskjöld, född Duraeus, på sätesgården i Bråhult, ansåg att det var i det närmaste otänkbart att de som var så förmögna, någonsin skulle kunna bli fattiga. Elisabet var så säker på den saken att hon tog sin vigselring från handen och kastade den i närliggande Bråhultsjön och sa att "lika omöjligt som det är att jag får tillbaka denna ring, lika omöjligt är det för mig att bli fattig?". Det som sedan berättats genom åren är att en man som fiskade i sjön tog upp en gädda och när han rensade den fann han vigselringen. Han återlämnade ringen till Elisabet och så långt skulle det kunna vara sant men faktum är att Elisabet och hennes döttrar efter Carls död hade det mycket svårt, och hon behövde på olika sätt hjälp med att klara sig och barnen. Som alla vet så behöver en skräöner inte passera många minnaren innan den förändras. Hur mycket sanning som ligger i den här berättelsen vet vi inte men vi vet med säkerhet att Elisabet slutade sitt liv i Bråhult i stor sett utblottad. Familjens liv i Bråhult kan ni få utförligare beskrivet i boken, "Om ätten Sabelskjöld och livdragongen Carl Sabelskjöld avkomlingar".

Rolf Svensson, ordförande

Carl dog som bekant under Karl XII:s fälttåg i Baltikum år 1700 eller 1701 och lämnade hustru Elisabet ensam med sex döttrar, den äldsta bara 14 år. Elisabets ekonomiska sats blev mycket besvärlig och hon fick i praktiken avhända sig Bråhult även om hon tilläts bo kvar på gården med sina döttrar.

De sex jungfrurna på Bråhult var: Christina, Ingeborg, Märta, Anna Maria, Margareta, Elisabet. I normala fall skulle flickorna Sabelskjöld ha gifts bort med adelsmän, men som situationen nu var så gifte sig samtliga de unga fröknarna med bondsöner från trakten. Sannolikt sågs detta som ett misslyckande, men för oss sentida Sabelskjöldare var det kanske en lycklig utveckling. Namnet Sabelskjöld försvann visserligen men släkten består, och många känner till vilken av jungfrurna de härstammar från. Fem av systrarna torde ha avkomlingar idag, många av ättlingarna bor fortfarande i östra Småland.

Även om de flesta medlemmar i vår förening är ättlingar till någon av jungfrurna på Bråhult så finns det många ättlingar till Sabelskjöldare i tidigare generationer. Alla ättlingar till majoren Karl Jönsson Sabelskjöld, flickornas farfarfar, är välkomna i vår förening.

Birger Bring

Den Sabelskjöldska brudkronan

Som bekant förvaltar Släktföreningen Sabelskjöld en brudkrona som allmänt benämns den Sabelskjöldska brudkronan. Sabelskjöldsättlingar ställde kronan till föreningens förfogande 1970 med avsikten att den ska användas vid vigslar inom släkten. Föreningen äger alltså inte kronan men förvaltar den.

Var kronan ursprungligen kommit ifrån är höljt i dunkel. Trots benämningen den Sabelskjöldska kronan kan det inte bevisas att kronan tillhört släkten. Hembygdsvetaren Sven Bankeström anför flera argument för att kronan trots allt bör ha tillhört släkten Sabelskjöld¹⁾ Nordiska museet har tidsbestämt kronan till perioden 1662 – 1700 tillverkad i Vimmerby av guldsmeden Hans Persson Bergman. 1660-talet var Sabelskjöldarnas glansperiod så man kan mycket väl tänka sig att kronan inköptes av Jöns Sabelskjöld för egen del – han var gift två gånger – eller till någon av sina döttrar, han hade fem stycken. Att kronan sedan hamnade utanför släkten är kanske inte så konstigt. Kronan, vars värde ju är ansevärt, kan ha använts som betalning mellan sysskon vid arvsskiftet och på så sätt kommit till sidogrenar inom släkten.

Tre filmare, Ingela Hägersand, Magnus Ekstrand och Sten Alskans har gjort en film om brudkronor i allmänhet och om den Sabelskjöldska kronan i synnerhet. Inspelningar har gjorts på flera håll bland annat i Sörmland och Småland, varvid kronornas historia och traditionerna kring användandet skildras. När det gäller vår krona har flera som burit kronan intervjuats. Släktföreningen har medverkat vid filmningen och i överenskommen ingår att föreningen får möjlighet att sälja filmen på CD till medlemmarna. Vi hoppas att filmen ska visas i flera sammanhang som god reklam för släkten och föreningen.

Birger Bring

¹⁾ Sture Heiding, Sven Bankeström: Om ätten Sabelskjöld och livdragongen Carl Sabelskjöld avkomlingar.

Byn Tråthult - förr och nu

Tråthult är en mindre by i Kristdala församling och ligger en dryg halvmil fågelvägen från Sabelskjöldarnas säterigård i Bråhult. Den förste skattebonden Håkan finns noterad i längderna från 1547. Namnet Tråthult anses härstamma från segslitna tråtor om marken mellan bönder i omgivande byar. Det är inte troligt att en nyodlare själv skulle kalla sin by så, men man levde med namnet i nästan 500 år utan att i någon högre grad leva upp till detta epitet.

Vi följer nu byn och dess invånare vidare framåt i tiden. Sven Bankeström, välkänd forskare och författare, skriver i sina böcker om den gamla Tråthultssläkten. När bonden Håkan hade levat ut sin tid, tog antagligen den äldste sonen Olof över brukandet. I generationer framåt växlar ägarnamn mellan Håkan och Olof som innehavare av en tämligen stor gård. Döttrarna blev ett gott parti för bygdens bondesöner. En del av pojkarna fick möjlighet att bedriva högre studier, vilket inte var vanligt för allmogens barn. Vi förflyttar oss till 1600-talets mitt. Håkan Olofssons son Olof, född omkr. 1658 bedrev teologiska studier och blev prästvigd. Som ung tjänstgjorde han i Kristdala församling under kyrkoherde Duræus. Fadern var gift med en kyrkoherdedotter från Mörlunda. Olofs morbror var tjänsteman inom statsförvaltningen i Stockholm och hade antagit namnet Mörling efter sin hembygd. Prästen Olof antog också detta namn med stavningsen Meurling, och sedan följde sex generationer kyrkoherdar i Kristdala. Detta är ett världsrekord och finns med i Guinness rekordbok.

Olof Meurling valdes till kyrkoherde i sin hembygds kyrka år 1707. Företrädaren var under sina sista år sjuk, så Olof hade fått ta ett stort ansvar för församlingen. Han var gift med en av Duræus döttrar, och den andra dottern hade som bekant ingått äktenskap med Carl Sabelskjöld. Carls död innebar stora bekymmer för hustrun Elisabet. Det är bekant att Olof Meurling var sin svägerska behjälplig med olika saker. Säkert hade de båda släkterna umgåtts och besökt varandra i både Tråthult och Bråhult.

Olof Meurling blev ägare till 2/3 av byn Tråthult. Man kan anta att han hade hjälp till att bruka jorden. Det var vanligt att präster hade jordinnehav för att dryga ut en ganska usel lön. De efterföljande Per d. ä. och Per d. y. fortsatte på samma sätt. Näste man Karl Meurling sålde på 1830-talet ut gården, som delades upp på fyra nya ägare. Därmed försvann den sista ättlingen av Tråthultssläkten.

Tvillingstugan i Tråthult.

Men historien slutar inte där. Min farfar Karl-Oskar Olsson köpte 1907 en hemmansdel, som tidigare till hört Meurlingarna. Genom släktforskning har jag funnit att han också härstammar från den ursprungliga släkten. Det känns bra att bo i denna by när man är så fast förankrad bakåt i tiden. Min mor Elin kom som piga till granngården och gifte sig så småningom med min far Karl. Min släktforskning gav ytterligare en spännande upptäckt. Elin härstammade från den sabelskjöldska släkten Elisabets släktgren. Så har släkter vävts samman i både dåtid och nutid.

Tråthult är idag en högst levande by. Det bor 13 personer här, och fyra är under 20 år. Marken är uppdelad på tre jordbruksfastigheter, varav två tillhör min släkt, ungefär som under prästsläktens tid. Det finns nötkreatur och får som håller landskapet öppet.

Jag och min fru Runa bor i en tvillingstuga, som prästerna lät bygga i slutet av 1700-talet för sina arrendatorer. I båda köken finns stenpelare som håller upp kåporna. Det sägs att dessa pelare kommer från Kristdala gamla kyrka. Det är ett stort privilegium att få bo i ett sådant kulturhus. Det är inte vanligt med intakta tvillingstugor. De är regel ombyggda. I byn fanns ytterligare två. En är rivet och den andra från början av 1800-talet var meurlingarnas mangårdsbyggnad. Den byggdes om för samboende av flera generationer, och idag bor bara en familj där.

En av mina bröder håller på att rusta upp gamla byggnader på sin gård. Det är tänkt att bli ett slags upplevelsecentrum byggt på det gamla bondesamhället. Man kan kalla projektet en form av agrarturism. Byn Tråthult har mycket att visa upp. Vi hälsar intresserade välkomna till byn, så vi kan berätta mera.

Sture Karlsson

Nybliven suppleant i Släktföreningens styrelse

Källor:

Bankeström, Sjöö, Sabelskjöldska boken, Egen forskning

Nu sammankallade Skytte och Drake besättningen och avslöjade vad som skulle ske. Ett av de skepp som färdades norrut hade sackat efter och skulle nu kapas. Besättningen skulle dödas och skeppslasten tas som fribyte. Alla invändningar avfärdades. ”Hur många skepp förgås inte på havet, och ingen vet vart de bliva, ej heller spörjer någon, mera efter dem” deklarerade Drake. Alla ombord på jakten fick svära en helig ed att aldrig yppa för någon vad de skulle bli vittnen till. Därefter kastades tårning om i vilken ordning man skulle borda holdändaren.

Attack

I skymningen verkställdes attacken. Jakten var en snabbsegelare och handelsfartyget var tungt lastat så kaparna hade ingen svårighet att segla ikapp sitt byte. Vad som nu hände var ett rent blodbad. Alla fem besättningsmännen på det holländska skeppet mördades på det mest brutala sätt, plundrades på alla personliga ägodelar - även kläder - och sänktes slutligen i havet med stenar bundna om fötterna.

Bytet visade sig vara en stor besvikelse. Huvudlasten bestod av 550 tunnor salt på väg till en köpman i Norrköping. Ombord fanns också en del vin, något tobak, 8000 synålar fyra gross fingerborgar mm. Detta var inte vad kaparna hade förväntat sig, ”litet att slå ihjäl folk för” konstaterade Skytte besviken. Fartyget kunde inte säljas, det skulle ju ha avslöjat brottet. Saltet däremot kunde naturligtvis säljas men att bli salt-handlare i Rostock eller Riga lockade inte adelsmännen och var för övrigt säkert under deras värdighet.

Beslutet blev att det kapade skeppet skulle seglas till Blå Jungfrun, plundras på allt värdefullt och sedan sänkas. Blå Jungfrun ansågs lämplig eftersom ön var obebodd och räknades som djävulens tillhåll, varför sjöfolk gärna höll sig på avstånd. Sex man genomförde detta och var efter en vecka tillbaka på Strömsrum.

Att vi vet vad som hände på Östersjön den där veckan i augusti 1661 beror på att samtliga inblandade vid rättegången ett år senare berättade i stort sett samma historia. Det var först när ansvaret skulle utkrävas som alla skyllde på alla. Besättningsmännen skyllde på sina herrar - Skytte och Drake, vilka de inte torde säga emot. Herrarna skyllde på varandra och utmålade den andre som nattsvart skurk.

Sjööveriet hade så långt kunnat döljas. Besättningen fick mindre delar av bytet, Skytte och Drake behöll det mesta. 1300 liter vin hade bärgats från det kapade fartyget. De båda adelsmännen delade på partiet, det var inte mer än vad som gick åt för personligt bruk vid en bättre fest. Och fest blev det.

Fest på Strömsrum

I september, en månad efter dådet på Östersjön, reste riksrådet greve Carl Mauritz Leijonhufvud på tjänsteresa till Kalmar. Hans maka, grevinnan Anna Maria Cruus af Edeby, fanns med i det stora sällskap som blev inbjudna till Strömsrum på väg hem från Kalmar. Första kvällen festades ordentligt och Skytte och riksrådet gick till sängs tidigt.

Nästa morgon fortsatte festen. Snart förbyttes dock feststämningen i tumult. Det visade sig att Skytte hade besökt grevinnan på hennes kammare under natten. Vad som hände där gick inte att utreda. Skytte var onycter och föga meddelssam, den nittonåriga grevinnan grät krokodiltårar och ville inte berätta och hennes make, riksrådet, var så upprörd att han mest talade tyska. De skällsord, som han på detta språk riktade mot Skytte, var av sådan kaliber att jag avstår från att återge dem i skrift. Skytte ansåg sig djupt kränkt, raglade upp på sin kammare, laddade två pistoler, drog sin värja och gick ned till gästbadstugan för att återupprätta sin adelsheder.

I gästbadstugan blev han dock överöst med nya tyska glosor. En handgriplig konfrontation mellan de båda herrarna var nu oundviklig. Leijonhufvud grep en kandelaber för att klubba ned Skytte men några av festdeltagarna hann emellan. Skytte drog sin pistol och avlossade ett skott mot greven, men dennes hovmästare Samuel Printz kastade sig emellan och blev så illa träffad att han strax därpå avled. Skytte flydde. Greven beordrade fram alla vapen, fattade posto i ett fönster och sköt mot alla de ställen han kunde tänka sig att Skytte gömde sig. Kulorna studsade kors och tvärs på borggården - skandalen var fullständig. När Leijonhufvud lugnat sig något beslöt han genast om uppbrott. Grevinnan färdades i vagn medan greven gick till fots bredvid beväpnad till tänderna till skydd mot nya överraskningar i det vilda Småland.

I nästa nummer av Sabelskjöldar'n avslutar vi berättelsen om sjörövarna på Östersjön.

Birger Bring

Foto Weronicha Staleng

Bröllopstankar?

Stundar bröllop i släkten? Hyr vår egen unika brudkrona! Kontakta Staffan Svensson för mer information. Adress se sista sidan.

Ökande medlemsantal

Vi kan glädjas åt en mycket fin medlemsutveckling. Från 2008 och till utgången av 2010 har vi en ökning på ca 200 medlemmar. Det innebär att vi i dagsläget är drygt 600 sabelskjöldare som är medlemmar i släktföreningen. Vi kan märka att intresset hos de något yngre också har ökat! Med andra ord allt igenom en bra utveckling, som vi naturligtvis hoppas skall fortsätta.

Rolf Svensson

Släkträff och årsmöte på Kalmar Slott

Lördagen den 28 september höll Släktföreningen Sabelskjöld sitt årsmöte i gästbadssalen på Kalmar slott. Dryga hundra-talet ättlingar med respektive mötte upp. Med flyg från Colorado kom ett par för att övervara dagen.

Som det tidigare har berättats om föddes Carl Jönsson 1590 på Nyköpings slott, där hans fader Jöns Mårtensson var slotts-fogde och hans moder Brita Larsdotter var äldfru åt kung Carl IX och drottning Kristina. Han kom därvid att växa upp tillsammans med dåvarande prins Gustav Adolf. Carl började sin militära bana redan i 15-20 årsåldern. Han blev fanrik i Smålands ryttare 1616, ryttmästare 1622 och major 1627. Under sina dryga 20 år i det småländska kavalleriet, där han tjänstgjorde under såväl kung Carl IX som kung Gustav II Adolf, kom han troligen att även ha en del anknytningar till Kalmar slott.

Namnet Sabelskjöld antog han då han adlades den 12 oktober 1617 i samband med Gustav II Adolfs kröning Uppsala. Han deltog i de polska och tyska krigen, men tog avsked från det militära 39 år gammal 1629. Genom sina giftermål, som båda ska ha anstiftats, av drottning Kristina, med först Magdalena Strang och därefter Ingeborg Rosestråle kom hans ättlingar från de båda äktenskapen att ha sina anfäder bakåt i gammal svensk och finsk adel. Carl Sabelskjöld själv fick genom sina giften betydande jordegendomar i såväl Södermanland Östergötland och Småland.

Efter förmiddagskaffe och mötesförhandlingar guidades ättlingarna till Carl Sabelskjöld och hans båda makor Ingeborg Rosenstråle och Magdalena Strang runt i de olika delarna av slottet av en påläst guide i medeltida kläder genom fångelschålan, gästbadssalar och sovgemak. Det mesta kom att handla om Gustav Vasa och hans söner Erik XIV och Johan III, men även Gustav II Adolf fanns porträtterad på slottsväggarna.

Guiden visade en modell av hur Kalmar slott hade kommit till redan i slutet på 1100-talet. Det var Knut Eriksson som då lät bygga en kastal, ett runt befästningstorn på en halvö vid slottsfjärden i Kalmarsund. Hamnen hade på 1100-talet börjat spela en avgörande roll som en medeltida handelsplats och en uppsamlingsplats för skatt in natura, liksom en plats för rikspolitik. På 1280-talet lät sedan Magnus Ladulås, som regerade i Sverige under åren 1275-1290, bygga en större försvarsborg runt kastalen, för att skydda landet mot inkräktare.

Kalmar slott, som utgjorde Sveriges sydligaste gräns, ansågs på den tiden som ett av Sveriges fyra viktigaste fästnen. De tre andra var slottet Tre kronor, Viborgs slott och Älvsborgs fästning. Slottet utsattes under åren för ett otal strider framför allt från dansken och de hedniska östersjöländerna. Under 1200-talet växte sedan staden Kalmar fram inne på själva fastlandet. 1397 kröntes Erik av Pommern till kung över Sverige, Norge och Danmark. Ett unionsbrev med villkor undertecknades där Kalmarunionen stadgades. Det innebar att de tre

Foto: Albert Håkansson

länderna skulle ha samma regent och utrikespolitik, men styras enligt sin egen lag. Kalmar slott blev under 1400-talet därmed platsen för flertalet unionsmöten.

Under 1400-talets senare hälft uppstod ett allmänt missnöje med Kalmarunionen på grund av uttag av extraskatter och utskrivningar av soldater. Politisk anarki och unionsstrider

Tärtan som bjöds till kaffet var inte bara vacker att se på utan även mycket god. Den var bakad av Pernilla Kamras, Ateljé Tärtan.

mellan Sverige och Danmark medförde att Kalmar slott omväxlande kom att vara i svenska och danska händer. Det var först då Gustav Eriksson Vasa blev Sveriges kung 1523 som Kalmarunionen upplöstes. Kalmar slott var då föräldrat och förfallet av svåra krigsskador.

Under 1540-talet påbörjades en ombyggnadsperiod som förvandlade slottet från en medeltida fäste till det renässanspalats det är idag. Under 1500-talet beboddes slottet periodvis av Vasaätten, vilket framgick av de stora porträtt målningarna på Erik den XIV, Johan III och prins Sigismund, som satt utefter väggarna i slottet.

I gästbadssalen visade guiden hur ett gästbad på Johan III tid kunde ha sett ut. På bordet tronade en stor svan med fjäderskrud och allt tillsammans med anda fåglar, ägg fyllda med levande iglar och mat på stora fat. Johan III tid sades ha varit en tid då det slösades med såväl mat som dryck och gästbaduden var många och långdragna. Själva ska Johan III ha haft en dygnskonsumtion av cirka sju liter vin, förhoppningsvis utspätt och dåligt, enligt guiden.

1620, den tid då vår anförvant Carl Sabelskjöld kan ha befunnit sig på Kalmar slott, tog Gustav II Adolf, under stora högtidligheter emot sin blivande hustru Maria Eleonora av Brandenburg, då hon anlände till Kalmar.

Efter rundvandring i slottsgemaken var det dags för middag i gästbadssalen där det serverades kokt lax med rostade rotsaker och myntaslungad potatis med en alldeles superb vinsås. Till kaffet serverades marsipantårter å la Kalmar med det Sabelskjöldska släktvapnet på.

Mättade av kultur, släkt- och slottshistoria och god middag, underhölls de sabelskjöldska anförvanterna med Bellmans-sånger till ackompanjemang på luta av slottets egna slottsunderhållare i tidsenliga kläder. Den som sedan ville handla boken om ätten Sabelskjöld, planscher med släktvapen, adelsbrev, nålar och pins med släktens emblem och mycket annat kunde göra detta. Det blev en fin och minnesvärd dag med sol, mycket gemenskap och prat om släktanknytningar.

*Siv Grönwald
Ättling i trettonde led från Brita*

Strömsrums träslott.
Foto: Udo Schröter
Källa: Wikipedia

Adelsmän, sjörövare och den Sabelskjöldska brudkronan

Denna berättelse baseras huvudsakligen på Rudolf Thunanders bok Skytten och Draken – deras död och dom.

Den brudkrona som Släktföreningen Sabelskjöld förvaltar kallas ju allmänt den Sabelskjöldska kronan. Faktum är att den eventuella kopplingen till släkten Sabelskjöld inte kan bevisas, se separat artikel i denna tidning. Kronans ålder och höga värde har föranlett en del spekulationer om dess ursprung. Kan den vara krigsbyte eller rent av sjörövarbyte? Kanske är dessa teorier alltför fantasifulla, men det har faktiskt funnits svenska sjörövare på Sabelskjölds tid. En hel del av händelserna tilldrar sig dessutom i östra Småland där våra förfäder hade en av sina huvudgårdar.

Året är 1661. Sverige är stormakt och den svenska adeln mäktigare än någonsin. Den blivande kungen Karl XI är bara fem år gammal och landet styrs av en förmyndarregering dominerad av högadeln. Majoren Karl Sabelskjöld är gammal och har bara ett par år kvar i livet. Släktens huvudman är i praktiken sonen Jöns Sabelskjöld. Fred råder med ärkefienden Danmark och Sveriges territorium inkluderar numera Halland, Skåne, Blekinge, Estland, Lettland och Finland.

Till sjöss

Vi ska följa ett par unga adelsmän på deras äventyr i Östersjön för att visa vilka friheter adelsmän kunde ta sig under Sabelskjölds dagar.

Baron Gustav Adolf Skytte var ägare till Strömsrums gård vid Alsteråns mynning strax norr om Kalmar. Han var ung, rik och en riktig äventyrare. På Hagelsrums gods satt Gustav Dake. Även han förmögen och begiven på äventyr-

ligheter. De båda adelsmännen var i 25-års åldern och umgicks flitigt. Dessutom var de på väg att bli svägrar. Drake skulle gifta sig med en av Skyttes systrar.

I augusti 1661 seglade Skytte och Drake ombord på Skyttes jakt från Strömsrum norr ut genom Öresund. Skytte skulle besöka sin svärfar i England och Drake skulle följa med till Helsingör och därifrån resa till Tyskland för att göra inköp till sitt stundande bröllop. Detta var åtminstone den officiella anledningen till sjöresan. De båda herrarna var dock inte ensamma på jakten. Besättningen utgjordes av ytterligare 13 man, mest knektar och båtsmän.

Seglatsen gick bra och man passerade Helsingör utan att Drake gick iland. I höjd med Göteborg ankrade man vid Vrångö och blev liggande stilla. Vädret var bra och vinden fördelaktig så besättningen undrade varför man inte fortsatte men herrarna bestämde. Väntan blev lång. Skeppsölen tog slut så en provianteringspatrull skickades in till Göteborg för påfyllning. Dagarna gick och ölen tog slut på nytt och en ny expedition var på väg in till Göteborg men återkallades i sista stund.

Byte siktas

Nu hände något. Norrifrån närmade sig en holländsk konvoj om totalt 14 handelsfartyg. Jakten hissade nu segel och lade sig i kölvattnet på holländarna. Besättningen började nog ana att något särskilt var i görningen men de båda adelsmännen hade nu övergått till att samtala på franska vilket de övriga i besättningen inte förstod. Väl inne i Östersjön delade den holländska konvojen upp sig. Några skepp seglade mot tyska kusten andra mot Baltikum och en del norrut mot svenska hamnar.

Att hitta sina rötter

Mitt namn är Michele Johnson och min man är Chuck Johnson. Vi bor i Colorado, USA.

Chuck föddes i Albert City, Iowa. Jag själv föddes i Stanton, Iowa, som ligger ca 120 miles söder om Albert City. Båda dessa städer har befolkats av svenska invandrare. Vi växte båda upp med svenska traditioner och högtider, speciellt jultraditioner. Vi träffades i Minnesota, på en utbildning som sponsras av den lutherska kyrkan och gifte oss två år senare, 1973.

Både Chuck och jag har släktingar som hade släktforskart. Vi var båda intresserade av att veta mer om släkten och hoppades att en dag kunna resa till Sverige för att besöka våra förfäders hemtrakter.

Vi fick möjlighet att besöka Sverige för första gången i september 2004. Vårt sökande efter släkten började på Emigrantinstitutet i Växjö. Vi var övervåldigade av den stora mängd information som fanns där men kunde inte hitta vad vi sökte med våra begränsade kunskaper i det svenska språket!

Chuck och jag hade sedan länge förstått att vi båda hade förfäder från Kristdala, så vi beslutade oss för att besöka Kristdala kyrka. Vi hoppades att kunna söka i kyrkböckerna och leta efter gravstenar på kyrkogården. På kvällen gick vi i gudstjänsten och träffade där Ingrid Arvidsson. Hon presenterade oss för Birger Bring. När Chuck gav honom namnet på en av sina förfäder, berättade Birger att han var Sabelskjöldare! Det var första gången vi hade hört talas om detta efternamn! Ingen av Chucks släktingar i Amerika hade någonsin hört talas om familjen Sabelskjöld. Birger hjälpte oss också att använda datorn på biblioteket i Oskarshamn och vi kunde hitta mer information om våra familjer.

Vi fick också veta att Släktföreningen Sabelskjöld hade möte vart tredje år och Chuck blev mycket intresserad av att delta i något av dessa möten.

I augusti förra året kunde vi så delta i föreningens årsmöte på Kalmar slott. Vi njöt verkligen av att lära känna flera av Chuck släktingar. Vi kände oss mycket välkomna och hedrade. Det var verkligen en mycket speciell händelse!

Under de följande dagarna var Birger vår guide och tog oss till många platser i Kristdala knutna till den Sabelskjöldska släkten. Det mest spännande var dock soldattorpet Nyby, där Chucks farfars morfär, Nils Flyckt, bodde som soldat. Peder Nilsson hjälpte oss att hitta platsen ute i Lilla Bråbo skogar. Vi fick också se den gamla torpstugan som en gång stått på Nyby, numera flyttad till en av gårdarna i Lilla Bråbo.

Min farfars far, Sven Peter Jonasson, var faktiskt också han från Lilla Bråbo. Chuck och jag var förvånade över att finna att vi hade förfäder som bott så nära varandra för nästan 200 år sedan! Birger undersökte om jag också skulle kunna vara Sabelskjöldare. Sven Peter tillhörde dock inte Sabelskjöldssläkten. En annan av mina förfäder, Olaus Isaksson, var också från Kristdala, och Birger uppträckte att han tillhörde den gamla prästfamiljen Duræus-Meurling. Därför är jag faktiskt släkt med Chuck, även om jag inte är Sabelskjöldare.

Vi är mycket tacksamma för att ha blivit introducerade i Sabelskjöldssläkten och för den hjälp vi fick med att hitta de platser som våra förfäder bodde på under vårt besök i Kristdala. Det var en trevlig resa för oss.

Michele Johnson, Colorado USA

Översättning: Birger Bring